

GAZİANTEP YÖRESİ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNDE PEDİKÜLOZİS KAPİTİS PREVALANSI

Zülal ERBAĞCI*, Orhan ÖZGÖZTAŞI**, Necmettin KIRTAĞ***

Anahtar Kelimeler: Pedikülozis kapitis, prevalans.

Key Words: Pediculosis capitis, prevalence.

ÖZET

Gaziantep şehir merkezi ve merkeze bağlı köylerdeki 24 ilkokuldan toplam 15213 öğrencide pedikülozis kapitis prevalansını tespit etmek için tarama yapıldı. Bu öğrencilerin 7061(% 46.42)'i kız, 8103(% 53.58)'ü erkekti. Toplam pedikülozis kapitis olgusu 573(% 3.76) olup bunun 524(% 3.44)'ü kız, 49(% 0.32)'ü erkekti. Bulunan değerlerin Türkiye'nin değişik bölgelerinde bulunan prevalanslardan daha düşük olduğu sonucuna varıldı.

SUMMARY

Prevalence of Pediculosis Capitis in Primary School Children in Gaziantep Province

The prevalence of pediculosis capitis was investigated in 24 primary schools situated in the city of Gaziantep and near villages. Among 15213 pupils searched for pediculosis capitis, 7061(46.42 %) were girls and 8103(53.58 %) were boys.

Five hundred and seventy-three pupils(3.76 %) had pediculosis capitis characterized by mites and/or nits on their scalp's hairs. Of these 573 patients, 524 (3.44 %) were girls and 49(0.32 %) were boys.

The prevalence of pediculosis capitis in the province of Gaziantep was found relatively low from those of the previously performed studies in the different regions of Turkey.

GİRİŞ

Pedikülozis kapitis (Baş bitlenmesi) çok eskiden beri bilinen ektoparaziter bir enfestasyon olup her yaşta ve toplumun her kesiminde görülebilmektedir. Görülme sıklığı % 5-30 arasında değişir (1).

Etken pedikulus humanus kapitis, vücut biti olan pedikulus humanus corporis ile benzer özellikler taşırken kasık biti olan phytirus pubisten önemli farklılıkları vardır (2).

Bu parazitlerin yol açtığı enfestasyonlardan en sık görüleni pedikülozis kapitistir. Özellikle okul çağı kız çocuklarında en fazla görülmektedir. Muayenede erişkin bit nadiren görülür. Tanı için saçta sıkıca yapışmış nimf veya yumurtaların görülmesi

* Gaziantep Univ.Tıp Fak.Dermatoloji ABD.Üzm.Dr.

** Gaziantep Üniv.Tıp Fak.Dermatoloji ABD.Doç.Dr.

*** Gaziantep Üniv.Tıp Fak.Dermatoloji ABD.Arşt.Gör

yeterlidir. Şüpheli durumlarda ışık mikroskopunda kılın kütikülasına sıkıca yapışmış yumurtaların görülmesi tanıyı kesinleştirir(1,3).

Toplu yaşanan yerlerde ve aile içinde bulaşıcılık oldukça yüksek olduğundan bu enfeksiyon zaman zaman bir halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkabilmektedir. Ülkemizde değişik yıllarda çeşitli illerde prevalans çalışmaları yapılmıştır. Gaziantep yöresinde daha önce böyle bir çalışma yapılmamış olduğundan ilimiz ilkokullarında hastalık sıklığını tespit etmenin yurdumuzdaki p.capitis prevalansını belirlemeğe katkısı olacağını düşündük.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışma Kasım-Aralık 1994'te Gaziantep il merkezi ve merkeze bağlı köy ilkokullarında yapıldı. İl merkezindeki sosyo-ekonomik ve çevresel koşulların iyi olduğu semtlerden 6 ilkokul(I.Bölge) bu koşulların kötü olduğu kenar semtlerden 6 ilkokul(II.Bölge) ve Merkeze bağlı köylerden 12 ilkokul(III.Bölge) olmak üzere 24 ilkokuldan toplam 15213 öğrenci p.capitis yönünden muayene edildi. Muayenede, gün ışığında kız öğrencilerin saç bağları da açılarak saçlı deri, saçlar ve önlüklerin yakalarında pedikulus kapitisin kendisi veya yumurtaları(sirke) arandı. Şüpheli durumlarda saçlardan nümune alınarak petri kutusuna konup kliniğe getirildi ve mikroskopta incelendi.

BULGULAR

Birinci bölgedeki 6 ilkokulda 2659'u kız ve 2751'i erkek toplam 5410, II.Bölgedeki 6 ilkokulda 4028'i kız ve 4628'i erkek toplam 8656, III.Bölgedeki 12 köy ilkokulunda ise 374'ü kız ve 773'ü erkek 1147 öğrenci olmak üzere toplam 24 ilkokuldan 7061 kız, 8152 erkek toplam 15213 öğrenci muayene edildi.

Tarama sonucunda 524(% 3.44) kız, 49(% 0.32) erkek öğrencide toplam 573(% 3.76) öğrencide pedikülozis kapitis saptandı. Kız ve erkek öğrencilerdeki enfestasyon sıklıkları arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı bulundu($p<0.001$). Sonuçlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1:Pedikülozis Kapitis Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	P.Kapitisli Olgular	Normal Olgular	Toplam
Kız Öğrenci	524 (% 3.44)	6537(% 42.97)	7061(% 46.41)
Erkek Öğrenci	49(% 0.32)	8103(% 53.27)	8152(% 53.59)
TOPLAM	573(% 3.76)	14.640(% 96.24)	15213(% 100)

Bölgelere göre dağılım incelendiğinde I.Bölgedeki 5410 öğrenciden 114(% 2.1)'ünde, II.Bölgedeki 8656 öğrencinin 366(% 4.22)'sinde, III.Bölgedeki 1147 öğrencinin 93 (% 8.1)'ünde p.kapitis olgusu tesbit edildi. Sonuçlar arasındaki farklılıklar istatistiki olarak anlamlı idi ($p<0.001$). Bölgelere göre hastaların dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Bölgelere Göre Pedikülozis Kapitis Olguların Dağılımı

Bölgeler	Taranan Öğrenci	P.Kapitisli Olgular
I.BÖLGE	5410	114(% 2.10)
II.BÖLGE	8656	366(% 4.22)
III.BÖLGE	1147	93(% 8.10)
TOPLAM	15213	573(% 3.76)

Yaş gruplarına göre pedikülozis kapitisli olguların dağılımı incelendiğinde kız öğrencilerde 7 yaş grubundaki olgu sayısı diğer yaş gruplarındakinden anlamlı derecede yüksek ($p<0.05$) iken, 11 yaş grubundaki sıklık anlamlı derecede düşüktür($p<0.001$). Erkek öğrencilerde ise 7 yaş grubundaki pedikülozis kapitis sıklığı diğer yaş gruplarındaki sıklıklara göre anlamlı derecede yüksektir($p<0.05$). Bulgular Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tabl 3:P.Kapitisli Olguların Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı.

Yaş Grubu	P.Kapitisli KIZ Öğrenci	p	P.Kapitisli ERKEK öğrenci	p
7 Yaş	190 (%10.23)	<0.05	22 (% 1.02)	<0.05
8 Yaş	116 (% 7.33)	>0.05	8 (% 0.44)	>0.05
9 Yaş	110 (% 8.7)	>0.05	10 (0.58)	>0.05
10 Yaş	85 (% 7)	>0.05	6 (% 0.46)	>0.05
11 Yaş	23 (% 2)	<0.001	3 (% 0.25)	>0.05
TOPLAM	524 (% 7.42)		49 (% 0.6)	

TARTIŞMA

Pedikülozis kapitisin daha çok kızlarda ve kadınlarda görülmesinin saç uzunluğu ile doğrudan ilgisi olmadığı bildirilmektedir(2). Muhtemelen soğuk aylarda seyrek yıkanma ve tarama enfestasyona zemin hazırlamaktadır. Ortak kullanılan tarak, fırça, havlu, yastıklar ve çeşitli kuaför gereçleriyle indirekt bulaşma sıktır. Çalışmamızda tespit edilen vakaların büyük çoğunluğu kız öğrencilerdir. Az sayıdaki erkek öğrenci vakalarının çoğunluğu ise hijyenik koşulların çok kötü, ailelerin bitlenmeğe karşı eğitimsiz ve duyarsız olduğu köy ilkokullarındadır.

Çalışmamızda ortaya çıkan ortalama sonuç ülkemizdeki diğer illerde yapılan birçok prevalans çalışması sonuçlarına göre düşüktür.

Adana'da yapılan çalışmada sıklık % 18.63 bulunurken, İzmir'de % 16.1, Diyarbakır'da % 10.70, Sivas'ta % 9.3, Bursa'da % 6 olarak bulunmuştur(4,5,6,7,8). Taramamızda kırsal kesimde elde edilen sıklık (% 8.10) bu değerlere yakındır.

Çeşitli ülkelerde yapılan prevalans çalışmalarında farklı sonuçlar bulunmuştur. Kore'de yapılan bir çalışmada 11.865 çocuk taranmış, bunların 2900(% 24.4)'ünde p.kapitis saptanmıştır. Hastalığın kırsal kesimde oranı % 53.9 olarak bulunurken kentsel alanda oran % 14.4'dür(9). Yine bu çalışmada enfestasyon oranının 6 yaştan itibaren artarak 9-

12 yaş arasında en yüksek seviyeye ulaştığı, daha sonra giderek azaldığı bildirilmektedir. Çalışmamızda ise en yüksek oran her iki cinste de daha alt yaş gruplarındadır. Buna mukabil 11 yaş ve daha üstünde sıklık özellikle kızlarda (% 2), genel ortalamaya göre anlamlı derecede düşüktür($p<0.001$).

Sierra Leone'da yapılan taramada prevalans % 6.8 olarak tespit edilmiş, en yüksek oranın çiftçi köylü çocuklarında (% 9.4) olduğu bildirilmiştir (10). Bununla birlikte Nijerya'da yapılan çalışmada kırsal alanda % 0.1 oranında p.kapitis saptanırken kentsel alanda daha yüksek (% 3.1) oran bulunmuştur(11). İngiltere'de yapılan bir araştırmaya göre enfestasyon oranı % 2.44 olup bunun kentsel alanda daha yüksek olduğuna dikkat çekilmiştir(12). Fransa'da yapılan bir araştırmada sıklık % 15'in üzerinde bulunmuştur. Giderek daha yaygın pedikülozid kullanılmasına rağmen enfestasyon oranının düşmemesi pyrethrin'e karşı direnç gelişmesine bağlanmıştır. Ayrıca ailelerin yanısıra öğretmenlerin ve idarecilerin yoğun eğitimiyle; seçilmiş 3 okulda % 18.3 olan enfestasyon oranının % 5.5'e düşürüldüğü bildirilerek paramedikal kadronun eğitilmesinin önemine dikkat çekilmiştir (13).

Kırsal kesimdeki yüksek p.kapitis oranı yetersiz çevresel ve hijyenik koşulların yanısıra ailelerin eğitimsizliği ve duyarsızlığıyla ilişkiliyken kentsel alanlarda çok kalabalık sınıflarda sıkı temas ve özellikle kış aylarında giysilerin birarada tutulması bulaşmada rol oynayabilir. Kitle iletişim araçları ile verilecek uyarıcı mesajların yanında ailelerin ve öğretmenlerin eğitilmesiyle bu genel sağlık sorunu büyük ölçüde çözülebilir.

KAYNAKLAR

- 1- Rees RS, King LE:Arthropod bites and sting. In:Dermatology in General Medicine (3 rd ed). Fitzpatrick TB et al(eds).Vol:2, New York Mc Graw-Hill Book Co. 1987.p:2501.
- 2- Denenholz DA, Crissey JT:Diseases due to parasites.In:Textbook of Pediatric Dermatology. Maldonado RR, Parish LC, Beare JM(eds) Philadelphia. Grune and Stratton. 1989.p:555.
- 3- Arnold HL, Odom RB, James WD:Diseases of the Skin(8.ed) Philadelphia.WB Saunders Company. 1990.p.512.
- 4- Acar MA, Özpoyraz M, Karakaş M, Memişoğlu HR:Adana ilinde pedikulozis kapitis prevalansı. Deri Hastalıkları ve Frengi Arşivi 27(3);179-181, 1993.
- 5- Kuman HA, Özler N, Bahadır İH, Koyutür A:İzmir'de pedikülozis. Türk Parazitoloj Derg.2:104, 1987.
- 6- Şendur N, Banak S, Derici M, Mevlitoğlu İ:Diyarbakır'da ilkökul öğrencilerinde pedikülozis kapitis sıklığı. XIV.Ulusal Dermatoloji Kongresi Kitabı.Vol:İj, Erzurum.1992.p:201-208.
- 7- Saygı G, Özçelik S, Temizkan N, Erandoç M:Sivas'ta üç ilkökulun öğrencileri arasında pediculus humanus capitis yaygınlığının araştırılması. Türk Parazitoloj Derg.2:75-83, 1990.
- 8- 8-Palalı Z:Bursa kentinde ilkökula yeni başlamış çocuklarda deri hastalıklarının durumu. Lepra Mecmuası. 9:172-178, 1978.

- 9- Pai KS, Park MS, Lee YS et al: The prevalence of head louse infestation among urban and rural children in Korea (abstract) *Kisaengchunghak-Chapchi*. 27(4):271-275, 1989.
- 10- Gbakimo AA, Lebbie AR: The head louse in Sierra Leone: an epidemiological study among school children in the Njala area (abstract). *West Afr J Med*. 11(3):165-171, 1992.
- 11- Ebomayi E: Pediculosis capitis among primary school children in urban and rural area of Kware state, Nigeria (abstract) *J Sch Health*. 58:101-103, 1988.
- 12- Burns DA: Diseases caused by arthropods and other noxious animals. In: *Textbook of Dermatology* (5 ed). Champion RH, Burton JL, Ebling FJG (eds). London. Oxford Scientific Publications. 1992 p:1281-1286.
- 13- Combescot C: Current epidemiology of pediculosis capitis. *Bull Acad Natl Med*. 174:231-237, 1990.